
O programu

Vzdělávací program pedagogických dovedností

Obsah programu:

Úvod

Co můžeme v programu očekávat?

Zahájení, cíle vzdělávacího programu. Představení lektorů a účastníků, nastavení způsobu práce a komunikace.

Priority pedagogické práce vyučujících na VŠ

Co je důležité v mé práci vyučujícího na vysoké škole?

Osobní reflexe pojetí kvalitní výuky. Výzkumy kvality vyučování na vysoké škole, kategorizace pojetí vyučování a rolí vysokoškolského učitele. Měření kvality výuky na VŠ, oblasti, indikátory a příklady dobré praxe.

Efektivní vyučování na vysoké škole

Umění vysvětlovat a umění ukazovat

Principy učení, pozornost a paměť. Didaktické prostředky srozumitelného vysvětlování. Učení z praxe, reflexe praktické zkušenosti.

Zajišťování prostředí pro učení

Jak zajišťovat bezpečné prostředí a proč je to důležité

Psychické bezpečí a sociální vztahy ve vysokoškolské výuce. Analýza respektující komunikace, příklady a výzkumná zjištění.

Motivace

Co motivuje studující, aby se učili a jak to můžeme podpořit

Třídění motivů, sebedeterminační teorie. Postojové a didaktické možnosti podpory motivace studujících.

Aktivní učení

Proč a jak podporovat zapojení všech studujících do výuky?

Odborné argumenty pro aktivní učení. Typy interakce ve výuce a způsoby aktivizace studujících, vedení efektivní diskuse. Zpětná vazba a klíčová role otázek, formativní hodnocení na vysoké škole.

Plánování výuky

Jak správně nastavit výsledky učení a jak podle nich dobře naplánovat svoji výuku?

Způsoby plánování hodiny i celého předmětu. Pravidla a nastavení vzájemného fungování. Rozdíl semináře a přednášky.

Vyšší myšlenkové operace a hloubkové učení

Jak podporovat přemýšlení a spojování znalostí pro praxi?

Kognitivní náročnost výuky a Bloomova taxonomie. Výzkumně ověřené indikátory a příklady činností vyučujících, které podporují hloubkové učení. Sokratovské otázky. Soulad mezi cíli předmětu, hodnocením výsledků učení studujících a průběhem výuky.

Porozumění náročným výukovým situacím

Jak si poradit v problematické či konfliktní situaci při práci se studujícími?

Závěrečné shrnutí, reflexe a evaluace programu

Co jsme se dozvěděli a jak to dále využít? Shrnutí klíčových znalostí a dovedností, plánovaný dopad do vyučovací praxe účastníků. Reflexe a evaluace programu z pohledu účastníků, generování nových námětů k rozvoji programu, závěrečné kolokvium, vytvoření absolventského networkingu pro další sdílení zkušeností.

Cílem vzdělávacího programu je vytvořit platformu pro předávání a sdílení teoretických znalostí i praktických dovedností a zkušeností z oblasti vysokoškolské pedagogiky. Měnící se charakter vysokoškolské výuky vyžaduje soustavné zvyšování pedagogických kompetencí akademických pracovníků, a to nejen těch začínajících. Jejich systematická

příprava na pedagogickou práci může být důležitým kritériem hodnocení kvality vzdělávací, ale i výzkumné činnosti univerzity. Program je proto projektován nikoli jako prakticistický soubor návodů či doporučení, ale jako široká nabídka teoreticky ukotvených poznatků vysokoškolské pedagogiky, coby etablované vědní disciplíny.

Základní principy

1. Otevřenost k inovacím a novým trendům. Program je koncipován jako otevřený, což umožňuje do něj průběžně včleňovat aktuální témata a inovovat jejich obsah. Program je otevřený i k novým lektorům, kteří projeví kvalifikovaný zájem do něj vstoupit. Přes vysokou míru otevřenosti je ze strany rektorátu garantován základní rozsah neopomenutelných poznatků, které budou účastníkům zprostředkovány, ať již formou přímé výuky anebo distančně. Podstatným rysem zamýšlené otevřenosti je i systematická spolupráce s externími odborníky mimo univerzitu, vč. zahraničních expertů.
2. Evidence-based přístup k vysokoškolské pedagogice. Poznátky vysokoškolské didaktiky a pedagogiky, které jsou součástí navrhovaného programu, jsou zásadně výsledkem reflektované pedagogické praxe a výzkumu, vycházejí z evidence-based přístupu a z teoretických základů věd o výchově. Program tudíž není receptářem osvědčených nápadů, ale skutečným univerzitním vzdělávacím programem, který přibližuje poznátky věd o výchově odborníkům z jiných oblastí a přispívá tím k interdisciplinárnímu diskurzu.
3. Respekt k potřebám, možnostem a zkušenostem cílové skupiny. Vzdělávací program má specifickou cílovou skupinu, kterou jsou akademičtí pracovníci rozmanitého oborového zaměření a s rozdílnou délkou praxe. Z tohoto důvodu bude obsahová i organizační stránka výuky v maximální možné míře přizpůsobena aktuálnímu složení skupiny.

Koncepce programu

Program pedagogických dovedností je tvořen výukovými bloky, které jsou doplněny řízeným samostudiem. Je vystavěn na těchto sedmi principech: vzájemný respekt, evidence-based přístup, aktivní učení, kooperativní aktivity, kongruentní vyučování, výuka v tandemu a sdílení zkušeností.

1. **Vzájemný respekt** považujeme za otevřenost a úctu k ostatním. Aplikujeme jej ve třech rovinách – především je kurz otevřen všem akademickým pracovníkům a doktorandům univerzity bez ohledu na obor či délku pedagogické praxe. To vede ke značné heterogenitě účastníků, která klade na lektory zvýšené nároky, ale je pro účastníky velkým přínosem. Dále důsledně uplatňujeme otevřenost vůči postojům a názorům všech členů skupiny a konečně otevřenost chápeme také jako maximální možný ohled na vzdělávací potřeby účastníků. Takto pojímaný respekt vytváří bezpečný prostor pro učení.
2. **Evidence-based přístup**, tzv. na důkazech založená praxe, předpokládá, že výsledky učení lze měřit a díky tomu stanovit, které metody a aktivity jsou efektivní. Jednání učitelů má být v souladu s výsledky experimentálních výzkumů výuky a využívat empiricky potvrzených efektivních výukových postupů (Hattie, 2012; Marzano et al., 2001).
3. **Aktivní učení** patří k tradičním didaktickým zásadám, které zabezpečují dobrý průběh a efektivitu výuky. Naše zkušenost potvrzuje, že prožitek aktivního učení je pro účastníky kurzu nezdědka velmi inspirativní.
4. **Kooperativní učení** znamená, že účastníci pracují ve skupině, ve které sdílejí podobné výukové cíle a jsou pozitivně závislí na celé skupině. Díky tomu se podporují ve zvládnání studijních aktivit, poskytují si zpětnou vazbu a hledají argumenty ke společné diskusi. Výzkumy ukázaly, že kooperativní aktivity vedou k vyšší akademické úspěšnosti než výuka využívající soutěživosti a individuální práce.
5. **Kongruentní vyučování** má tři podstatné aspekty: modelování, metakomentář a propojení s relevantní teorií. Důležitost modelu (vzoru) je prokázána nejen u mladších žáků, ale i u univerzitních studentů a lze ji proto předpokládat též u akademiků. Metakomentář, tzn. zdůvodnění zvolených výukových cílů, aktivit a úkolů navazuje na reflexi vyučovacího procesu. Swennen, Lunenberg & Korthagen (2008) píše také o reflektivních přestávkách, při kterých pedagog vyzývá studenty, aby sdíleli postřehy z proběhlé výuky a dále o ní uvažovali a diskutovali a tím rozvíjeli své didaktické myšlení. Metakomentáře i reflektivních přestávek využíváme v průběhu celého kurzu. Propojení těchto prvků s relevantní teorií pak znamená naplnění výše popsaného evidence-based přístupu.
6. **Tandemovou výuku** lze chápat jako situaci, kdy dva vyučující pracují s různorodou skupinou posluchačů ve stejném čase, přičemž výuku společně nejen vedou, ale i připravují a následně hodnotí (Bacharach, Heck & Dank, 2003). Společně je tedy u jednotlivých témat možné odpovědět na otázky „proč?“ a „jak?“ Otázka „proč?“ odpovídá psychologickými teoriemi učení a vyučování; na otázku „jak?“ odpovídáme didaktickými doporučeními, jak psychologické poznatky využít v praxi.
7. **Sdílení zkušeností** považujeme za stěžejní součást našeho kurzu. Vzhledem k tomu, že o učitelství se v tomto kontextu někdy mluví jako o osamoceném povolání a na mnoha fakultách (katedrách) nefunguje systém kolegiálních konzultací či hospitací, je pro začínající vysokoškolské učitele důležité sdílet své otázky, pochybnosti i obavy. Sdílení zkušeností používáme v rámci různých technik v průběhu celého kurzu. V jeho závěru toto sdílení graduje ve formě supervize s prvky balintovské skupiny.